

Ойбек

СОЗИМ

Шеърлар

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
Тошкент
1980

Тузувчи: О. Матжонов

Ушбу тўплам ўзбек совет адабиётининг улкан намояндаларидан бири устоз Ойбекнинг табиат, инсон, гўзаллик мавзуларидаги энг машҳур лирик, фалсафий шеърларидан тузилди. Тўпламни лутфан кўздан кечириб, қимматли маслаҳат ва мулоҳазалар билдирганликлари учун нашриёт муҳтарама Зарифа опа Саидпосировага миннатдорчилик изҳор этади.

ЁШ КЎНГИЛ

Ёш кўнгил баъзан тошар,
Чексиз тоғлардан ошар.
На ғам билур, на ҳасрат,
Ҳавас-ла тўлиб яшар.

Қаноти бор ипакли,
Кўзлари кўп тилакли.
Кўрқув билмас, чарчамас,
Арслон каби юракли.

Ёш кўнгил ёшда бўлур,
Денгиздек тўлқинлидир.
Амалининг йўлидан
Қайтмайдир, балки ўлур.
1924

АМАЛИМ УЧУН

Кўнглим бир оз ўйнасин,
Тилакларин сўйласин,
Амалимнинг париси,
Қочма, руҳим яйрасин.

Олтин қанотларинг бор,

Сен менга энг нозли ёр,
Қоронғи кечаларни
Нуриг яшиндек ёқар.

Энг суюкли амалим,
Ҳаётдаги чечагим!
Кўнгил сенсиз ёшалмас,
Қочма, тутай, малагим!
1924

ҚИШЛОҒИМНИ ЭСЛАРКАН

Тевараги кўм-кўк ўтлоқ,
Табиати жуда қувноқ.
Тотли, юмшоқ ҳавоси-ла
На гўзалди кичик қишлоқ.

Кўкларинда қушлар учар,
Нағмалари кўнгил қучар.
Тонг отаркан, қизил чечак
Бир қиз каби кулиб чиқар.

Булутларга етган тоғлар,
Кичик-кичик яшил боғлар.
Ҳаёлимда жилваланур
Қишлоқдаги тотли чоғлар.

Ой, юлдузли кумуш тунлар,
Қани нозик ғунча — гуллар?
Унутилмас из қолдирмиш
Қишлоқдаги порлоқ кунлар.
1924

ЧИРЧИҚ БЎЙЛАРИДА

Гўзал Чирчиқ, на учун,
Тўлқинларинг йўқ ўлмиш?
Кўнгилларни эритар
Музиқиларинг синмиш?
Бир ўксиз бола каби
Юзингда маъюслик бор,
Сўйла, бир хаста қалби
Сенчами, алам туяр?
Мен келдим соҳилиннга,
Ошиқман кулишиннга.
Кўнглима достон сўйла,

Най каби гўзал куйла,
Кенг Чирчиқ суви, кўпир,
Арслондек сен-да ҳайқир!
Тоғлардан, тепалардан ош,
Тўлкинининг-ла ҳар ён тош!
У чокда мен ҳам қайнаб,
Тўлкинингда ўйнайман.
Тўфонларингда қувнаб,
Қулоч отиб яйрайман.
1924, 29 март

ОВЧИГА

Отма, қушчани, қанотин қоқсин!
Гўзал нағмалар кўнглидан оқсин.
Эркликдан бошқа — борми бир гўзал?
Қўй, овчи, уни чечаклар таксин.

Пириллаб кўкка қанот қоқиши,
Малаклар каби гўзал боқиши.
Энг нафис шеърдир, овчи, сен англа!
Борлиқда битсин қоннинг оқиши!

Кўм-кўк ёғочда ўгирмиш, бир боқ!
Ким билур, унинг қалбида бу чок
Қандай тилаклар тўлиб-тошадир,
Отма қушчани, ўйнасин озроқ!
1924, 14 сентябрь

ЎЗБЕК ҚИЗИГА

Нечун сенинг юзларингда
Қайғу-алам ўти тошар?
Ёник, маҳзун куйларингда
Қалб эзувчи бир нола бор.

Кўкда кезган эрк қушпарин
Нағмасини тинглолмадинг.
Зулматларни оташлар-ла
Ёқиб, эркни кучолмадинг.

Букун ортиқ баҳор ўлди,
Ҳар ёқ чечак билан тўлди.
Боқчалардан сен узоқда,
Юзикг япроқ каби сўлди.

Эй, Шарқ қизи, энди қўрқма,
Кишанлардан, занжирлардан,
Қулликларни йиқиб ташла!
Олқиш сепай чечаклардан...
1924

ОЛТИН ҚЎНҒИЗГА

Кўклам туйғулари

Қўйинг, олтин қанотларин боғламанг,
Эрка қўнгли чечаклардек яшнасин.
Тутқунликда унинг қалбин доғламанг,
Бўстонларда бир оз кулиб яйрасин!

Ана кўклам ҳар томонга шеър сочмиш,
Боқчаларда очилмишдир чечаклар.
Лабларингдан ўпар қушлар — малаклар,
Олтин юзин гўзал куёш ҳам очмиш.

Олтин қўнғиз, қанотларинг қайрилмиш,
Яна севги дардларини куйлайсан.
Парилардан ёниқ дилинг айрилмиш,
Англаб менга, дардингними сўйлайсан?

Оёғингга ип тақилмиш, кел узай!
Сен-да бир оз япроқларда кул, яйра,
Эркинликнинг йўлларини кел тузай,
Рухим учун сен нағма чал, бир сайра!

Олтин қўнғиз, ипни уздим, кўкка уч!
Севганингнинг юзларидан ўпиб, қуч.
1924

ЭРКИН ҚУШ

Малак каби гўзал бир қуш
Тол шохига келиб қўнди.
Дедим: «Қушча, ёнимга туш,
Ёш қўнглимга алам тўлди.
Бир оз куйла, шеъринг сўйла,
Маҳзун руҳим қанот қоксин
Сирли, гўзал нағмаларинг
Амалимнинг шамин ёқсин».

«Ёндим эркининг савдосида,

Қафаслардан жуда бездим,
Бокчаларнинг хижронида
Юраги қон тутқун эдим.

Қўй, чақирма кўкка учай,
Эркинликка энди чиқай:
Баҳор келиб, ҳар ёқ кулди,
Чечакларни бир оз қучай!»
Дея қушча ҳар ён бокди.
Тиниқ кўкда қанот қоқди,
1924

ҚУШЛАР, ҚОЧИНГИЗ!

Кўнгил очилди,
Лолалар кулди.
Баҳор қизидан
Нурлар сочилди.

Ҳар ёқ чечак-гул,
Ноз қилур сунбул,
Фақат дардлидир
Қафасда булбул.

Қушлар, қочингиз!
Қирлар ошингиз.
Эркин тоғларда
Қанот қоқингиз.

Кимса кўрмасин,
Қонлар тўкмасин
Эрка руҳингиз
Сира сўлмасин!
1924

БОҒБОН ҚИЗИ

(«Бир эсдалиқ»дан)

Ҳой, боғбон қизи,
Кўнгил юлдузи,
Нега қорайди
Толеинг юзи?
Эрк-ла қувнардинг,
Қушдек учардинг.
Капалак каби

Чечак қучардинг...
Боғда булбуллар,
Чаманда гуллар
Олқиш сўйларди
Сенга сунбуллар.
Дард кучоқ очмиш,
Кўз ёшинг сочмиш.
Кулган чоқларинг
Қайларга қочмиш!
Нечун, бир сўйла,
Синиқ най, куйла,
Гўзал кўнгилда
Қайғу-ғам тўла?
Қани у чоқлар,
Яшил япроқлар,
Куйлаб толмаган
Ғунча дудоқлар?
1924

БУЛОҚЛАР ЁНИДА

Нағмангиз, хой, мунча ёниқ,
Тинглар сизни бутун борлиқ.
Ойнинг олтин кокиллари
Қўйнингизда очиқ-сочиқ.

Шод булоқлар, нағма чолинг!
Чўпонларнинг кўнглин олинг.
Сизга эмди боғланмишман,
Қочманг мендан, бир оз қолинг!

Бир оз сўнгра куёш боқар,
Уфқларга лола тақар.
Билмам, сизга налар сўзлаб,
Кўксингизни ўт-ла ёқар.

Уваларга нағма сочиб,
Чўпон дилин гулдек очиб,
Қувишасиз, шод булоқлар,
Узоқларга мендан қочиб,

Ёш кўнглимга жўшиб оқди
Тотли, қувноқ куйларингиз,
Ўксиз руҳим қанот қоқди.
Қучсин сизни, қўл очингиз,
Эй табиат шоирлари!
1925

ЁШ ЙЎЛЧИ

Йўлим кўп узок,
Амалим порлоқ:
Орзулар тошди
Кўксимда бу чоқ.

Қутурма, денгиз,
Ҳовликма, денгиз.
Кичик қайиқни
Ирғитма, денгиз!

Ёш кучим толмас,
Тилагим кўрқмас.
Тоғдек тўлқининг
Йўлимни тўсмас.

Ёш кўнгил тошар,
Кўклардан ошар.
Севган юлдузин
Ахтариб қучар.

1925, сентябрь

ҚУЁШ БОТАРКАН

Оғир-оғир қанот қоқиб,
Увалардан қушлар учди.
Тоғ-тошларга чечак тақиб,
Уфқларни қуёш қучди.

Кенг қирларнинг эркин ели
Чечаклардан ўпиш олди.
Булоқларнинг эрка тили
Шеър сўйлаб, нағма чолди,

Тошди менда севги, амал.
Узоқларда юлдуз порлар.
Бу окшомнинг руҳи гўзал,
Қучоғида кўнгил яйрар.
1925

КУТГАНДА

Йўлингда кутдим,
Ҳасратлар ютдим.
Ҳажринг-ла кўпдан
Ўзни унутдим.

Сен ҳеч келмадинг,
Дардим сезмадинг.
Чаманлар ичра
Бирга кезмадинг.

Аввал ўқ отдинг,
Кўнглим қонатдинг.
Сўнгра, юлдузим,
Қайларга ботдинг?

Малагим, бир боқ!
Борлиғимни ёқ.
Оҳ... ёшлик чоғим,
Бир кузги япроқ...
1925

КАПАЛАК

Қувдим боғларда,
Ёшлик чоғларда
Сен ўртоғимдинг
Лолазорларда.

Пир-пир этардинг,
Ташлаб кетардинг,
Тутқич бермасдан
Кўнглим эзардинг.

Гўзал капалак!
Сенга не керак?
Билдим... қалбингда
Сўлғун бир тилак.

Гуллар очилди,
Ҳидлар сочилди,
Баҳор нашъаси
Ҳар ён ёйилди!

Уч, уч, қанот ёз!
Сен титрак бир соз,
Кўклам шеъридан
Тинглайин бир оз.

1925, 25 декабрь

БУЛОҚ

Ҳой булоқ, тошқин булоқ!
Кўпирган шошқин булоқ!
Тошлар билан курашиб,
Қаерга?.. Тўхта, булоқ.

Тўлқинли сенда исён,
Товшингда кучли арслон.
На дардинг бор на ғаминг,
Тошурсан, телба, ҳар ён?

Шеърингда тўёлмадим,
Кўксингда яшнолмадим.
Сен тошиб йўлга тушдинг,
Мен ғариб боролмадим.

Ҳой булоқ, жўшқин булоқ!
Кўнглим кўнглингда инок.
Тўхта десам, боқмайсан,
Сўйла, йўлингми узоқ?!
1925, 29 декабрь

ҚИШ КЎРИНИШЛАРИ

Ҳар томонда қор,
Тортишиб чана
Болалар яна
«Қорбўрон» ўйнар.
Сўлгин бир кулиш
Отиб қочади
Баъзи вақт куёш.
Бўрон, совуқ қиш
Борлиқ сочади.
Бир дардли қараш.
Кеч бўлса, жимжит...
Кўлкалар қоплар.
У ёқ-бу ёқда
Чироқлар ёнар,
Титрашиб милт-милт.
Борлиқ нашъасиз,
Муздек совуқ қор
Юзларга урар,
Бўронлар ўйнар,

Йўллар кимсасиз.
Кечалар жимжит,
Фақат узоқдан
Увлар дард билан
Бир боёқиш ит.
1926, январь

ЧЕЧАКЛАР ТЕРГАНДА

Қўлимда даста-даста
Сўлдингиз, ёш чечаклар.
Қалбингиз энди хаста,
Сўндими у тилаклар?

Тоғларда очилдингиз,
Йўлларга сочилдингиз,
Шоирнинг кўнгли каби
Кулдингиз, ёйилдингиз.

Юзингиз тўла ҳасрат,
Боқдингиз малакларим!
На қилай, уздим фақат,
Эзилди юракларим...
1926

ЎТИНИШ

Ҳой гўзал, менга боқма,
Кўксимни ўт-ла ёқма.
Бир пари каби кулиб,
Қаршимда лола тақма!

Сочларинг тола-тола,
Лабимда гизли нола.
Ичимда тўла ҳасрат,
Найлай, эй воҳ... бу ҳола?

Дардинг-ла ёнди бошим,
Кўзларда қонли ёшим.
Йўқ... Кечир... Энди бир кул,
Сен, кўнгил орқадошим!
1926

* * *

Орқангдан йиғлаб қолдим,
Кўксимни тиғлаб қолдим,
Қиз, дарёдан ошарсан,
Билмам қайда яшарсан.
Орқангдан йиғлаб қолдим.

Сир аралаш хаётинг...
Гавҳарлардан маржонинг.
Ҳазин куйлар чаласан,
Сўйла, қаён борасан?
Сир аралаш хаётинг...

Тушимда кўрдим сени,
Бирга олиб кет мени.
Денгиз, тоғлар ошайлик,
Чўпон каби яшайлик.
Бирга олиб кет мени.
1926

НИКОҲ КУНИ

Узоқлардан қўш сурнайнинг куйи сезилди
Қизнинг қалби куз гулидек сўлди, эзилди,
Уфқлардан боқар эди сўлғун бир лола,
Қиз қалбида титрар эди синиқ бир нола.

Ёш қиз, қайдам, ўз эркини ололмадими?
Эркин севги боғчасида ўйнолмадими?
Боғга чиқиб, ўксиз каби ҳар томон боқди,
Гўдак чоғлар изи унинг кўксини ёқди.

«Хайр энди, чечакларим, қора бир диёр
Кучоқ очди, кетдим агар келса гўзал ёр,
Менинг учун кулиб боқинг, кўнглини олинг!»
Деган каби қиз кўнглига қайғу соларди.
Не қилсин, оҳ... тотли ҳислар шунда қоларди.
1926

ТУРМУШ ЙЎЛИДА

Йўл кўп узун... Ҳар томоним тоғлик, тошлик.
Сурунаман ўтмоқ истаб бу йўллардан.
Яна мудҳиш, қизгин қумли шу чўллардан,
Тилакларим, ғайратларим менга бошлик.

Баъзи вақтда заҳар совуқ кучоқ очар,

Баъзан қуёш, гўзал кўклам нурин сочар.
Баъзан тўлқин билан келар турмуш сели,
Баъзан кўнглим қитиклайдир тонгнинг ели.

Йўқ, қайтмайман ҳеч орқага... кучим толмас,
Ҳаёт гўзал, амал буюк, сел тўсолмас.
1926, 24 июнь

* * *

Ўйнаб оққан ирмоқлар,
Яшил, нозли япроқлар
Дерлар менга: «Ҳой, шоир!
Ёз энди бизга доир!»

Эй кумушдек ирмоқлар,
Баҳордаги япроқлар!
Сиз шеъримдан кўп гўзал,
Кулсангиз, кулар амал.

Сози носоз бу шоир
Не ёзсин сизга доир?
1926, июнь

КЕЧҚУРУН

Қуёш секин бекинди
Қаршимдаги тоғларда.
Борлиқнинг кўзи тинди
Ёлғиз-дим шу чоқларда.

Қир туман-ла бурканди,
Тоғдан тушди сурувлар.
Ўйноқ қиздек бурилиб,
Оқарди пастда сувлар.

Сўнгра кўкни ёритиб,
Чиқди сариқ бир чечак.
Оқшом кўнглин овутиб
Аллаларди шаршарак.
1926, 2 июль

ШАРШАРАК

Чиқар тоғлардан

Ҳовлиқиб-шошиб...
Истаган томон
Чопадир тошиб.

Кумушдан оппок,
Соф кўйнаги бор.
Тўхтамай бир чок,
Шеър этиб оқар.

Буюк тошлиқлар
На кураш қилар,
На унинг кескин
Кучин синдирар.

Шаршарак тошқин,
Ёш кўнгил каби.
Йўлида шошқин,
Йўқ ҳасрат-ғами.

Узоқ белгисиз
Йўлга талпинар.
Қайдадир денгиз?
Чопар, ахтарар.
1927, 31 май

САҲРОДА

Сахро жимгина ухлар,
Кўкда юлдузлар порлар,
Тевалар секин-секин
Илгари қадам отар.

Тарқалар кўнғирокдан
Бир товуш, умид тўла.
Акс этиб кўп узоқдан,
Дерки: «Наридан сўра!...»

Кўп йўллар ортда қолди,
Кетиш, сурилиш яна,
Мени ким йўлга солди?
Интилиш бор кўнгилда.

Чарчамайди тевалар,
Азал, абад йўлида.
Сўйлар алланималар,
Юлдузлар кўк чўлида...
1927, 4 июнь

БАҲОРНИНГ КЕЛИШИ

Ботди қуёш — қиз,
Ёнди узокда
Атлас этаги.
Кўкда бир юлдуз
Кулди шу чокда...
Оқшом чечаги!

Енгил шамоллар
Тентираб қолди
Кўча-кўйларда.
Майин рўмоллар
Каби судралди
Оқ булут кўкда.

Баҳорнинг нозик,
Ипак нафаси
Етишди қонга.
Тарновдан «тик-тик»
Томчи пардаси
Учди ҳар ёнга...
Кўзимда қотган
Дард қанотланди,
Йўқликка учди.
Қалбда ухлаган;
Нашъа уйғонди,
Кўкламни кучди,
1929, апрель

* * *

Яна баҳор келди, яна қалб ёнар,
Яна гул палласи, яна ишқ фасли,
Узоқликлар сари кўнгил толпинар.
Яна ичда жўшар ҳисларнинг масти...

Уфқлар имлайди, кўк ҳам, булут ҳам,
Гунафша кўзида ёнар жонли ҳис,
Дарахтларга гулдан тож қўйган кўклам,
Ишқим юпатса-чи... йўқ, мендан олис!

Ариқларда лим-лим оқади шўх сув,
Йўқ, сув эмас, оқар жонли, хур қўшиқ,
Боғларни кучган бир олтин уйқу

Ҳар ёнда гўзаллик, ҳар ён бахт тўлик.
1929, апрель

ОНЛАР

I

Қуёш оғди уфқдан,
Бир тўплам олов сочин
Илиб қолди ўрмонлар...

Узоқликларда шу он
Секин ёзди қанотин
Мовий, майин туманлар.

Енгил табассум ёғар,
Осмон зангори, сўнгсиз
Коинотга боқаман.

Кўкда юлдузлар ёнар,
Абадият гўзал қиз
Каби ётар... толаман...
1929, апрель

II

Мен юраман аста-секин,
Йўллар қумли, ипак каби...
Уйғонмиш тонг ва шамоллар.

* * *

Узун йўлнинг ўнг ва чап
Қатор юксак яшил арча
Учларида қуёш ёнар.

* * *

Эркин қушлар ва япроқлар,
Куйлашади узоқ-яқин.
Бундан кўзни ололмайман.

* * *

Шунда битар ғам, фироқлар,
Мангу ҳаёт мусикасин

Тинглаб-тинглаб қонолмайман...
1929, май, Ялта

ОҚШОМ СЕЗГИСИ

Тоғларда илинди куёш этаги,
Оғочлар узокда бир тўплам кўлка.
Денгизда порлаган ғуруб чечаги —
Сувларнинг қўйнида қизил машъала,

Учиб бир гала куш аллақайларга,
Йўқолди кўзимдан нуқталар каби.
Сукунат чўзилди жар ва сойларга,
Ҳар ёқда кундузнинг учди шўх дами,

Фақат онда-сонда юксалар секин,
Қрим қизларининг тунги қўшиғи.
Ёнаркан юлдузлар ҳам бирин-сирин
Оқади кўнглингга олтин туйғуси.
1929, май. Ялта

ҚОРА ДЕНГИЗ БЎЙЛАРИДА

Тинчибгина ётолмайсан ётоғингда,
Денгиз, букча ҳар он жўшиб чайқаласан?
Сўйла, қачон уринишдан сен толасан?
Тўлқинларинг тош кемирар қирғоғингда...

Сен зангори ва улуғсан осмон каби,
Бир асабий ғазабинг бор, юзинг титроқ,
Тоғлар бағрин савайдирсан шароқ-шароқ,
Бу исёнинг абадият аламими?

Сени севдим, сенга толдим, жўшқин денгиз!
Сенга боқсам унутамаман гўзал ёрни.
Қайна, кўпир, кемирабер қояларни,
Жаҳаннамий чуқурликда кучинг чексиз...
1929, май. Ялта

ЯЛТА КЕЧАСИ

1

Кумуш булутлар кучоғида ой
шўнғиб сузади.

Бурушиқ тоғлар, дала, қир ва сой
мудраб ётади.
Оғочликларда япроқлар куйи
тунни аллалар.
Юлдузлар тўкар оҳиста куйи
олтин хандалар...
Уринмай мағрур ётоғини тинч
кучгандир денгиз,
Қалбимда ўйнар сўнгсиз бир севинч,
кезаркан ёлғиз...
1929, май.

2

Ой кўкда бепарво тентирар яна,
Кумуш тун чексизлик кучоқлашганлар,
Тоғларда аллаким ёқди аланга,
Афсона девларнинг кўзидек ёнар.

Кўзимда белгисиз кўлканинг изи,
Севгим ҳам кўнгилда тип-тинч ухлайди,
Суюкли чечаклар, боғчалар қизи
Рухимга нега нашъа тақмайди.

Хаёл кемасида сира чарчамай,
Кезаман жимгина мен коикотни...
Сен мени масхара қилма, гўзал ой!
Шоирлар севади шундай ҳаётни.
1929

* * *

Уфқлар қуроқ тутди.
Ранг-баранг булутлардан.
Юксак оғочлар учи
Қуёш сочлари билан
Секин ўйнайди...
Соф узоқлик,
Сўнгсизлик
Маъсум бола каби тинч,
Абадият кўйнида
Ётиб мудрайди...

Жимгина толаман...
Шу дамда
Кўнгил фалсафасига

Сажда қиламан.
Кўксимга сиғмайди —
Севги, севинч...
1929

ТОШЧАҚАР

Вақт пешин... ёзнинг олов яхтаги.
Ҳар нарсани қоажиратиб ёндирар.
Кўчаларнинг қизгин оташ, нафаси
Қизган симдек баданларга ёпишар.

Оғочлар ҳам қимир этмас, мудрайди,
Иссиқ-иссиқ! Фақат бунда бир тошчи
Болға билан тошларни хўп савайди,
Зарбасидан титраб кетар ер ости...

Писанд қилмас иссиқликни «тошчақар»
Шодлик сочар меҳнат куйи: «чақ, чак, чуқ».
Юзларидан, кийимидан тер оқар,
Унинг қора кенг манглайи бурушиқ.

Ҳеч нарсага назар солмай шу узун
Ёниқ кунда бахт тошини чақади.
Эрклик учун, олтин кунлар тузмак-чун
Зарурият кишанини узади.
1929

ЁЗ КЕЧАСИ

Ой нурлари мудрайди
Япроқларнинг бетиди...
Теран сукут шу тунда...
Кўнглимга туташгандир.
Сўнгсиз, улуғ коинот,
Мангу ёш гўзал ҳаёт.

Юлдузларнинг узоқда
Олтин киприги ўйнар,
Суяди, зркалайди
Она каби мени-да...
1930

САНЪАТ ИШҚИ

Кўп ойлар қолсам сендан узоқда,
Эй, санъат, оташинг ёқар кўксимни;
Уйқусиз тунларни кечирган чоғда
Қонимга кирмишсан, эй бугак севги,

Порлайсан абадий, олтин машъала,
Сендадир гўзаллик, ҳақиқат, ҳаёт,
Ҳар жилва очади янги манзара,
Сен билан анланур бутун коинот.

Эй, санъат, боғчангда мангу қолайин,
Олтин найларингни тинмай чалайин.
1930, 11 июль, Москва

ДЕНГИЗГА

Эркалан, шўх денгиз, ўйна, шўх денгиз!
Уфқлардан ошар, сиғмас қирғоғинг.
Йигит кўнглим каби қайна тинимсиз,
Юксакларда қуёш—олтин байроғинг.

Соҳилингда бордир яшил, кенг боғлар,
Гуллари уйғонар чўчиб бўсангдан.
Абадий куйингни туманли тоғлар
Тинглайлар бир улуғ сукунат билан.

Эй денгиз, эркалан, аждардек тўлған!
Кучинг зўр, ошиб ўт юксак тоғлардан.
1930, август

ДЕНГИЗДА ОҚШОМ

Сувларда секин ўйнар,
Олтин қайиқчалардек,
Қуёш алангалари...

Ғуруб ёнғини қоплар,
Само юзи анордек,
Булутлар атлас каби...

Уфқлар қулочига
Сиғмаган буюк денгиз
Чайқалар секингина.

Сувлар қуёш сочига
Ўралашиб тинимсиз

Ўпар қирғоқни аста...
1930, октябрь. Сочи

КУНДУЗ

Катта оқ туя каби,
Булутлар секин чўкар
Яшил тоғ, тепаларга...

Анҳор кумуш лентаси
Уфқларга чўзилар...
На фусункор манзара!

Нозли сарвлар секин
Узоқларда рақс этар,
Ҳаво тиниқ, енгил, соф.

Узун олтин бандагин
Оғочликларда сургар
Кўклам қизи офтоб...
1930, Сочи

НИШ — ДУТОР — ЧОЛ

Қор капалаги —
Поёнсиз гала...
Кўкни қучишлар,
Эркин учишлар
Билан чарчаган
Оппоқ қанотлар
Синадир ерда...
Шамол парраги
Тинмай айланар,
Қорларни хирмон
Каби совурар...

Ҳужра эски, тор...
Аланга тили
Куюқ кўлкани
Ямлар ва ютар...
Чолнинг бурушук
Юзини шуъла
Жимгина ялар.
Чол кўзи юмук,
Завқларга тўлиқ,
Чаладир дутор...

Муаззин товши
Илашиб ерга,
Бўлиб дабдала,
Келар узоқдан,
Чолнинг йўқ иши,
Қор капалаги
Қалтираб тинглар, юракда тўлқин.
Дардини куйлар ёш оқин — шоир:

«Келдим сени сўроқлаб,
Дилда ёлғиз ардоқлаб,
Ҳолим сўр, марҳамат қил,
Берган сўзингни оқлаб...

Сендан айрилган куни
Бошланди умр туни.
Сайрамади дўмбирам,
Куйлатардинг сен уни!

Кўзларимга овул тор,
Кўкламимни босди қор.
Ошамадим, ичмадим,
Дардинг озиқ бўлди, ёр.

Келди ботир йўлдошлар,
Қўллади кўмакдошлар,
Чўлда изинг кидирдик,
Налар кўрмади бошлар?

Бир тун етдик карвонга,
Ҳар биримиз арслонга:
Айланиб қилдик босқин
Бонг урдик биёбонга!

Тақдир кўр экан бироқ,
Қутқаролмадим у чоқ.
Яна бир йил ғам ютдим,
Йигитликда сочим оқ.

Катта бозор «Қарқара»,
Бойлар бор гала-гала,
Қулликка рози бўлиб,
Келдим бу бўсағага.

Бу ерда бахтим гули,
Ҳаммадан ўзи сулув:
Дўмбирам, ёрни лақта,
Сен азалдан булбули!»

Тинглар Бахтигул, ҳар томирида
Қуёш нуридай куй оқар эди.
Йиқил, ёрилтош!
Зулмат ҳовлида
Дев кўрғонларга у боқар эди,
Йиқилса тўсик, учса ёр сари
Ва кучоғига ўзини отса.
Шунчалар чеккан азоб бадали,
Эрк, севги завқин зумгина тотса!
Лоақал, қўйиб борича товшин,
Ҳозир куйласа бутун дардини,
Бутун соғинчу, бутун ёзмишин,
О, ёр тингласа юрак зарбини!
У — чўри, бунда мол қаторида,
(Ҳали бойнинг у никоҳида ҳам!)
Чиқара билмас товшини сира.
Йиғлар тонггача кўз юммай бир дам...
Кундан-кун оғир эркисизлик зулм.
Севар юраклар ёнар ҳижронда.
О, насиб бўлса қозушмоқ бир зум!
Ҳамроҳ уларга умид ҳар онда.
Малай болалар уларнинг дардин,
Кўнгил сирларин ташир шивирлаб.
Зиндонга бирдан кўкламги эпкин,
Киргандек диллар яшнар бахт тилаб,
Улар ишқидан эди хабардор
Бу даргоҳдаги қароллар бари.
Бари эзилган, барида дард бор,
Елкаларида заҳмат яғири...
Зулмга қарши ноилож бироқ.
Хону бек, қози, масжиду имом
Бари ҳам бойнинг сўзини дер ҳақ.
Фатво, қамчи, пул бой билан мудом,
Оқшомлар қаттиқ меҳнатдан кейин,
Қўшхонада жам бўлур қароллар —
Ўзбегу қозок, қирғиз...
Жим, ҳорғин
Ўтирар дўстлар — ёшлар ва чоллар.
Соғиндиқ олар қўлга дўмбира.
Севги эртаги — ғамли ва гўзал,
Оқар дилларга ёниқ дард била.
Кўз ёшлар аста қайнар шу маҳал...
Сўнгра зулмни, бойни қарғашар,
Гулханни қуршаб ўйлашар ғамгин.
Ошуқ-маъшуққа бахт тилайдилар.
Қиш туни оқар узун ва ҳазин...
Ҳар бир қаролда чайқалди ғазаб,

Бой арғимоғи ҳаром қотган кун
Тўққиз қаролни қорда қаторлаб
Жазолади бой (ўлган от учун,
Тўлаган тўққиз от баҳосин бой!)
Баданларда хўб ўйнади таёқ, . .
Ғаддор золимнинг оқибати вой!
Қароллар ўчга отланди иноқ.
Тунда бой уйин қамрайди ёнғин.
Бой, бека ётар хушсиз, занжирбанд.,,
Отлар ёради тун қоронғисин,
Чўл сари учар йигитлар хурсанд,
Бошда Соғиндиқ билан Бахтигул —
Озод шунқорлар учишар жасур.
Бу эл ҳеч маҳал бўлмаёжак қул,
Шиори; қайда золим бўлса ур!
1933

* * *

Йигит Мажнун эмас, қиз эмас Лайло,
Иккиси меҳнатнинг эркин зарбдори.
Икки севгилини қопламас асло,
Ўксиниш, айрилиқ, кўз ёши — зори...

Эшик тиркичидан мўраламайди,
Девор тешигига қоқилмайди кўз.
Севги маъносини англатузчи сўз
Кўнгилда ях бўлиб мангу қотмайди,

Машина устида қилинди изҳор
Севги ва соғиниш ва бутун кўнгил,
Меҳнатда чақилди туйғу учқуни,
На мактуб, на альбом ва на бир булбул..

Ҳар оқшом тинглашиб маҳалладаги
Клубда радио... ўйнашар дамка.
Сўнг анҳор бўйида кезалар аста,
Дудоқларни ёқар ёшлик бўсаси...
1933

ЎЗБЕКИСТОН

Бир ўлкаки, тупроғида олтин гуллайди,
Бир ўлкаки, қишларида шивиллар баҳор,
Бир ўлкаки, сал кўрмаса, қуёш соғинар...
Бир ўлкаки, ғайратидан асаби чакнар.

Бахт тошини чақиб, бунда куч гувиллайди.

Дердиларки: «унинг руҳи инжиҳ ва хаста»,
Бироқ, томчи қони унинг бир кулча олтин!
Ука билан тортиб сотган афсоналарин,
Аччиқ, дудли фалсафанинг кутубхонасин
Совет шарқи ёқди... Ёнди бу эски латта.

Совет шарқи тўлкинини кўринг — бу ҳаёт!
Тебратоди ўлкани иш — бахтнинг ўз қўли,
Очилгандир тарихларнинг энг улуғ йўли.
Хазинасин очиб берган қири, тоғ, чўли,
Бутун шарқда ёзажак у шафақдан қанот.

Болғалар-ла парчаланди уйқу илони,
Меҳнаткаш эл букун белин кўтарди мағрур,
Термометр симобидай... Ўпар экан нур
Янги тарих куёшидан унинг манглайи,
Меҳнатидан айқиради энди бахт, сурур.

Далаларда машинанинг тетик нафаси,
Уфқларнинг зумрад кўксин ўпар пахтазор.
Чоллар — йигит, йигитчалар чақмоқдай ёнар,
Эркин меҳнат бахтли кўзда чўғ каби порлар,
Ироданинг қилич янглиғ ўткирдир дами.

Қайтиб келмас ва тирилмас мозий қабрдан,
Йўқчиликдан кафан ўртган скелет кунлар,
Кўз ёши-ла жинчироғни ёндирган тунлар..
Бўшлиқларга юксалган у хаёл-тутунлар,
Елкаларда учқун ёнмас қамчи зарбидан.

Хонақани ташлаб фикр фанларни минди,
Электрон текширади кечаги чўпон.
Институт курсисини ўпар қиз-жувон.
«Капитал»нинг ҳар сатридан галалаб учган
Фикрларни қувар тунлаб ёшлар киприги.

Яратипди бир шоҳ асар, гўзал бир достон,
Ғадир-будур меҳнат қўли битгандир буни,
Келажакнинг баҳоридан олинган куйи,
Хаёлларга сиғмайди ҳеч бунинг мазмуни,
Қофиядир фабриклар-ла қизлар кўшиғи,
Ўқи ва сев! Бунинг исми ёш Ўзбекистон.
1934

* * *

Булутлар сочингга кўз ёшим каби
Томчилаб ўтдилар бинафшазорда,
Кўз ёшим аралаш юрагим ғами
Ёзилиб кетганди бир чоғ баҳорда.

Булутлар қалдираб кечди ўт чақиб,
Чўпон уйқусига томчилар томди.
Сочларинг ёмғирдан гавҳарлар тақиб,
Кулардинг, боқишлар менга илҳомди.

Ҳар баҳор сургайди бинафшазорга,
Гулларнинг кўзидан, нозик ҳидидан
Ёдимга тушади эски хотира.
Бинафша ярқирар кўз томчисидан...
1934

КЎКЛАМ ҲИСЛАРИ

Бошимда олманинг хушбўй оқ гули,
Улуғ ерни кучиб ётибман уйғоқ.
Қулочим етмаса қалбим еткуси,
Инсоннинг қалбига қуёш жинчиروқ.

Дарахтлар кўтармиш гул қадахчалар
Кўкламнинг, ҳаётнинг соғлиги учун...
Ясанса, қузонса қирлар, боғчалар,
Нега меҳнат, ерни мақтамай бугун?

Бирлашган меҳнат-ла техника ва фан,
Ҳаёт олтинини шахдам қазийди.
Колхознинг ҳар ёғи туташ бир гулшан
Бу ерда иш — меҳнат бир қўшиқ каби.

Ота-боболарнинг хотираларин
Бир сукут сингари сақлайди бу ер.
Фақат мафтун этар шоир хаёлин
Қўйнидаги кўклам, манглай тўккан тер.
1934

* * *

Ой нурунинг мавжлари ёйилар майин,
Жимжитгина кўлкалар қочар панага.
Кўкда юлдуз гуллари очилган қалин:
Ёзнинг елпиғичини тиндирмас кеча.

Уйқуси йўқ баргларнинг чучук лапари,
Қалбларимизга тегар, ҳисларни ёқар.
Ёнар кўзларимизда ёшлик нашъаси,
Ялтирар бошимизда кумуш олмалар...

Атласдай тозланади ранглар чаманда,
Олтин ёмғир юаади гуллар тожини.
Жаранглаб тин ҳавода нозли бир ханда,
Қалбга боғлайди туннинг ипак сочини.
1934

КУЗДА

Учар, ерни ўпар бир гала япроқ,
Ўқиб битиришди ёз достонини.
Оғочлар гавдаси ориқ ва титроқ,
Совуқ ер ўчирди яшил қонини.

Тўсатдан куз босди, булут ва ёмғир.
«Яланг оёқ» ёзнинг кўм-кўк яктаги
Жикқа ҳўл бўлди у, офтоб сари
Тутиб кўкрагиии исинар базўр.

Учиб ер тишлайди бир гала япроқ...
Сасида куёшнинг, бақорнинг ёди.
Гўзалдир олтин куз сўлғин парвози,
Боғчаларда танҳо кезаман узоқ...
1934, 20 сентябрь

* * *

Бир ютум май каби
Сева симирдим
Гилосдай лабингни,
Дўндик, севгилим!

Бир ютум май каби
Сева симирдим,
У дамда абадий
Туюлди умрим.

Ой нурын ёпинган
Чиройли баҳор...
Қани у соғинган
Гилос дудоклар?...

1934, 21 декабрь

* * *

Ёзнинг олови ўчди, яллиғи қолди,
Бармоқларда санашди чол ҳисобдонлар,
Менга «асад норасад» деди боғбонлар.
Мовий тутунлар ила боғлар ўралди.

Чуғурчуклар-да кетди, қизлар бўш қолди.
Дарахтларга осилган эски челак гунг.
Баргларда сезилади ўзга бир гурунг,
Ёз тандирига жим куз оёқ солди.
1935, 8 сентябрь

* * *

Майсада ётаркан, ўйладим сени,
Ёш эдик, шўх здик у чоқларда биз.
Қуёшдек яшарди ичда севгимиз,
Шодликнинг, кулгининг бормиди чеки?

Кўзлар хаёлчанди, бўсалар думбул,
Ҳисларга мажҳулди ҳижроннинг туни.
Дилларни тўлдирган бахт эди нуқул,
Майсада ётгандик бир баҳор куни...
1935

ТОҒ САЙРИ

Ахтариб топганимда «Ўн икки булоқ!»
Қалбимда ўн икки шеър бирдан жўш урди,
Ҳаммаси шивирлайди сиздек, шўх, иноқ...
Кўксимгз ҳам ўн икки баҳор югурди...

Порлоқ ва шаън ўн икки кўзнинг ишқида,
Кўзларим хийла замон адашиб қолди.
Севинч қайнар, жилдирар соф кумушида...
Ўн икки қиз изидан хаёл йўл солди...

Нурлардан халқачалар оқар, жимирлар...
Тошларда еинар майин табассумлари,
Олтин ипга чизилар жонли инжулар,
Бўсадан-да шириндир, ич, ютумлари!

Ўн икки пиёланинг ялтироқ мавжи,
Тўкинган лабларимда қолар бир умр,
Кўзлари сени ўпган бирон йўловчи,
Балки бир чоғ севгимни ҳикоя қилур!

Мен Эпокринани ҳам унутдим ҳозир,
Афсона томиридан оқа берсин у.
Ўқ икки шеър қалби бунда тошадир,
Илҳом қадаҳларининг чиройлиси шу.

Ҳар томчисида бутун куёш бекинган,
Гуллар нафис бошларини эгмиш таъзимкор
Барглари варақлаб шамол тинмасдан
Шивирлар чашмаларга... муҳаббат изҳор.

Чўмилган япроқларнинг сассиз чапаги,
Кўйнида қубба-қубба ёнғоқ юмалар.
Кўкнинг фирузасидан сирпаниб чопар
Ўн икки кўз қаъридан қувноқ нашъаси!
1936

* * *

Ёр кўзларининг ишқини, хуморини ёд эт!
Кўк гулшани дурлар каби порлайди бу оқшом,
Ҳар тоғда-ю, қирда ётади нозли хуш ором,
Дунёдаги кўзлар аро шаҳлосини ёд эт!

Кўксимни эзар ҳажрида қалбимдаги туйғу,
Тепамда қуяр куйини булбул яна шўх, шаън.
Гуллар қадаҳин кечки Шамол аста тўқаркан,
Ёдимга тушар сен каби дилбар, гўзал орзу.

Ёлғиз кезаман шарқираган сув ёқасидан,
Ёдингни қучиб ўлтираман тош каби сокин.
Олам қочади, сен кирасан, қалбга шу чоғ тинч,
Ширингина рўё каби оқшом қорасинда...

Ёр кўзларининг ишқини, хумморини ёд эт!
Овозини, шўх созини ҳам нозини ёд эт!
1936, июль

* * *

Юраман, тошади севинчим.
Бу севинч қаердан, билмайман.

Кечанинг оғуши латиф, жим...
Юлдузлар чамани гуллаган.

Тошлар ҳам, кушлар ҳам ухлайди
Шамоллар учганда еп-енгил,
Ой нури мавжланиб титрайди,
Баргларга киради ширин тил.

Коинот севгиси гул каби
Қалбимда очилар, қаёл — хур.
Тўладир севинчнинг қадаҳи,
Юлдузлар томчилар олтин нур...
1936, июль, Чимён

* * *

Абадият ва умр
Сингари оқади сув.
Оқ сочларини уйку
Силамас бунда бир қур.

Унинг мавжлари урса,
Чўнг тошлар тилга кирар,
Ўзидан найи дилбар,
Эркаланиб, кўпирса.

Тоғдан шўх, шодлик сура
Аллақайға совғаси
Қуёшнинг олтин тоси
Кундузи унда сузар...

Олтин узуклар оқар,
Ҳар кун ҳарир кўксида.
Жим-жим жимирлаш ила
Янги кунларга чопар.

Яшил ёқаларида
Кезаман кундуз, оқшом.
Ҳовучим қадаҳ ва жом,
Ичаман қона-қона.
1936, июль

* * *

Тевага чиқамен, сойга тушамен,
Ё гаранг тошларга жим суянамен,

Ё булоқ бошида бир чўпон каби
Ястаниб бир лаҳза ўйга толамен.

Жўшади булоқнинг кумуш ёшлари,
Ҳам мунгли, ҳам ширин жилдирашлари
Буралиб, кўкатлар ичидан чопар,
Узилган марварид ярқирашлари.

Кундузнинг шўхлиги ҳар ерда улфат,
Ҳар ерда гулларнинг саломи эсар:
Булутлар тепага кўнар бир муддат.
Шуълалар, соялар бирга тентирар.

«Дунёда яшамоқ на гўзал!» — бир сас
Ҳаво олтинида жаранглаб учар;
Узоқ бир ўтовда патефон тинмас,
Орзулар сийнага сиғмасдан тошар...
1936

* * *

Олтин сепкилли қоп-қора кеча,
Қора илиқлик, хушбўй бир нафас
Секин эсади. Ухлар қир, тепа,
Ариқда оқар нотинч, қора сас.

Гуллар тожини силайди уйқу,
Орзулари жўш урар кўнгулнинг.
Оғочликлардан келди бир «уху».
Шамол шивирлар: келмас, узулманг!

Тугар ҳисларин қора бахмалча.
Юлдузлар жим-жим киприқдан томар,
Тун хушбўй, илиқ: нозли бир палла,
Тоғлар бошида юлдузлар чақнар...
1936

НАЪМАТАК

Нафис чайқалади бир туп наъматак
Юксакда, шамолнинг беланчагида,
Қуёшга кўтариб бир сават оқ гул,
Виқор-ла ўшшайган қоя лабида.

Нафис чайқалади бир туп наъматак
Майин рақсига ҳеч қоникмас кўнгил,

Ваҳший тошларга ҳам у берар фусун,
Сўнмайди юзида ёрқин табассум.

Яноқларни тутиб олтин бўса-чун,
Қуёшга тутуди бир сават оқ гул!
Пойида йиғлайди кумуш қор юм-юм...
Нафис чайқалади бир туп наъматак...

Шамол инжуларни сепар чашмадак
Бошида бир сават оқ юлдуз — чечак,
Нозик саломлари нақадар маъсум!
Тоғлар ҳавосининг фирузасидан

Майин товланади бутун ниҳоли.
Ваҳший қояларнинг ажиб ижоди:
Юксақда рақс этар бир туп наъматак,
Қуёшга бир сават гул тутиб хурсанд!
1936

* * *

Шамол, бир эртак ўқи
Ўзганда тоғ уетидан.
Ичиб булок бошидан,
Шамол, бир эртак ўқи!

Арчалар шохидан туш!
Кўк ипакда қил жилва,
Сочларимда ғивирла,
Кел, қалбимга шивирла,
Арчалар шохидан туш!

Тоғлар рўёсини айт,
Юлдуз саломини айт,
Шивирла ҳаёт сасин,
Севги дуосини айт.
1936, 9 июль

* * *

Бўш куним боғма-боғ кезаман
Уюшкан резавор боғбонлар...
Девор йўқ, «пўшт-пўшт» йўқ... Сезаман
Иш билан овора жувонлар...

Қўлтиқда Пастернак ё Пушкин,

Ҳисларда учади дилгирлик...
Оёқлар ёзади чигилин...
Ел, куёш беради хўп тинчлик.

Беданинг кўк ранги мавжланар,
Олмалар қуйилиб гуллаган...
Экинзор... Мевазор ва тоқзор...
Шоҳидай товланар шуъладан.

Ҳар боғча бир тўплам гул каби,
Ҳавоси чайқалган атирга.
Шийпонда ёш она алласи,
Ҳар нафас янги бир манзара.

Ётаман чўзилиб майсада,
Бошимда энг майин гул чодир.
Ер қурра сикқандай бағримга,
Фикрлар бир онда тошадир:

Она-Ер нақадар меҳрибон?
Ҳаммани қалбида ухлатар...
Бир қўлла тўйдириб, яшнатар,
Бир қўлла ўтказар ўроқдан...

Мингларча бобомдан бир сукут
Қолгандир бағрида эҳтимол.
Қоп-қора уфқда бир булут
Сингари эрийди бемаҳал.

Кўксидан унади баҳорлар,
Сайр этар гул осиб бўйнига.
Сеҳрни билмовчи сеҳргар
Янадан тортади қўйнига.

Ўйлайман, келарки бир замон:
Суйишкан икки ёш далага
Чиқишар шаҳардан, ойнадан...
Гуллардан эсирган ҳавога...

Дўндик қиз — фалсафа доктори,
Ёш йигит сайёра йўлида,
Инженер — техника ғурури:
Юлдузлар тизгини қўлида...

Қувишар бир олтин қўнғизни,
Иккиси қувониб боладай.
Кулишдан, севинчдан хинадай
Қизиллик силайди оқ юзни.

Ўтирар кўш мағиз сингари
Файласуф, инженер тепада...
Шеърдан, футболдан ва фанний
Баҳслардан талашиб масала.

Дастлаб терилган кўп гуллар —
Қоқигул, чучмўма, бинафша,
Ким билан қанча кўз, кўнгиллар
Мазмунин тўпламиш шу даста?..

Эҳтимол мен ҳам бор... мени ҳам
Ҳидлашар галма-гал икки ёш.
Ҳар баҳор билгисиз сағонам
Гул бўлиб очилса ва куёш

Силаса ёмонми? Ўйлайман:
Юзимда титрама, табассум...
Азалдан абадни бўйлайман,
Гирдобмиш туғилиш ва ўлим...

ПУШКИН

Олтин мисраларга нақшланган фикр,
Қалбинг қуёшидан қуюлган туйғу —
Сўнмайди, эй шоир, ўтса юэ аср,
Ҳайкалинг сингари чидамли, тунж у.

Тошларни чанг қилиб учирар замон,
Бир учкун йўқотмас шеъринг ёлқини.
Боғчанг бир баҳорга ҳамиша макон,
Севади ҳар кўнгил, ҳар хаёл уни!

Санъатнинг энг юксак чўққи тошидан
Оқди фикрларинг кенг доирага:
Оқ шуъла мавж урган тоғлар бошидан
Гувиллаб отилган соф бир шалола...

Эркин манбалардан эсди илҳоминг,
Ҳислар, кечинмалар тоза ва латиф,
Шўх нозлар, севинчлар куйлаган созинг
Ҳайқирар, чақирар, дам инграр ҳафиф...

Қайғунг ҳам нашъангдай, юлдуздай порлоқ,
Қалбинг оташидай иссиқ ва яқин,
Ёзги ёмғир каби кўз ёшинг қайноқ:
Ювиб, яшнатади қалблар гулшанин.

Ҳаёт, табиатнинг чексиз оҳаки,
Саноксиз ранги-ла шеъринг ярқирай.
Ҳур, мағрур бошингда шон гулдастаси
Нурига юлдузлар кўкдан суқланар.

Юксак амалларни этдинг тараннум,
Кўшиғинг ҳур кўнгил, эркнинг овози!
Ҳайқирдинг, титради қирли тож, зулм,
Итардинг кишансиз ҳур Русияни!

У заррин кийимли разил ва олчок
Жаллодлар қон томган қўллари ила
Ҳар бир одимингга қўйдилар тузоқ,
Қалбингга санчдилар минг заҳар игна!

Санъат оташидан улар бегона
Кўзларин қоплаган фаҳшнинг дуди.
Сарой — юз товланган бир қузғунхона
Халқнинг кўз ёшлари — унинг ғурури!

Қувилдинг жанубнинг саҳроларига,
Эркин қўшиқларинг қуюлиб-тошди,
Янги гўзалликлар шеъринг ториға
Нафис куйлар қуйди, куйинг тоғ ошди...

Кўзингда ёнаркан даҳо куёши,
Қалбингда куларкан олтин бир баҳор,
Сени эзди қора даврнинг тоши,
Сен кетдинг қолдириб мангу чаманзор...

Нур тўла қадаҳинг ичаркан диллар,
Ҳислар ғунчалайди ва очилади!
Ёркин илҳоминг-ла қайнар насллар,
Асрдан-асрга нур сочилади.

Ўқиркан, севгинг-ла ёнади кўзлар,
Дилларни тўлдирай баҳор нафаси,
Олтин манбалардан нурланган сўзлар —
Қуйма мисраларнинг жонли нашъаси.

Арктиканинг музи ва қуюқ туни,
Қорли саҳро, денгиз, бўз қир, яйловда
Шаҳарлар тўлқини, тоғлар чўққиси,
Боғчалар диёри, ҳар ерда шуъла —

Сочади куёшинг, Эй шоир, сурур —
Ила сени ўқир бу эркин Ватан.

Сен қанча тилларда сайрайсан мағрур,
Созинг юксалажак яна баланд, шаън!..
1936

ШЕЪР

Дейдиларки шеър — юлдуз кирпиги.
Болчиқ йўлни ёрит, деёлмас ҳеч ким.
Ҳаёт қорасида инжу нур ипи.

Дейдиларки шеър — фақат қуш тили
Маъносин туяди ҳассос кўнгиллар,
Ёки у кўр қалбнинг кўз ёш томчиси,
Гошларга томади, ё тақар гуллар.

Дейдиларки шеър — ўз мантиқини
Юмшоқ уйку чоғи олади тушдан,
Қон ва севинч берган ернинг ҳидини
Илхомлар сўрмади пуч ғурур билан..
1936

ПРОМЕТЕЙ

Қалб эмас бир денгизди буюк севги, нур
Мавжланарди, тошарди — руҳингдек қайноқ,
Манглайингнинг тошида куч, фикр, ғурур
Уйилганди, даврлар силолмас ҳеч чоқ.

Инсонликка муҳаббат машъаласини
Қудратли қўлларинг-ла қуёшдан юксак
Кўтардинг, тангриларнинг ёқиб кинини,
Эркин бошинг билмади асло эгилмак!

Илк бошладинг самога қарши ўчакиш,
Жаҳон тунида чақдинг илк дафъа чакмоқ.
Жасорат алангаси эди бу ёниш,
Кўк ғазабдан силкинди, қақшади олчоқ.

Гавдангни ўраб олди темир илонлар,
Сен михландинг тоғларнинг қояларига...
Бўлолмади қалбингга тангри ҳукмдор.
Ортди яна ғазабинг қуёш ёвига,

Жигарингни юларди бургут тумшуғи,
Изтиробинг тимсолидир кураш, зафарга.
Иродангга тиз чўкди қисман кўр кучи,

Абадиятга кирдинг ўт ранг сахар-ла.

Эй паҳлавон, исёнчи — эрксевар ботир!
Ер босган оёғингни тангри тахтига
Мардлик билан қўйдингу синдирдинг ахир.
Сирларни оча солдинг инсон бахтига.

Ғуруринг кулликнинг у оғир кишанин
Ва исканжасин отиб, керди қанотин.
Эзгувчи қора кучнинг бўлиб душмани,
Ақл ва ироданинг сургандинг отин.

Эй буюк қалб, исёнкор, кучли нафасинг
Даврлар орасидан ўтди, яшади.
Қақшатди ҳақсизликнинг минглаб тожини,
Тарих томирларидан оққан руҳ санинг!

Ердаги тангриларнинг қора қанотин
Ёндириб наҳра очдинг нурга, баҳорга.
Биз азалги тунларнинг олтин сабоҳин
Ўпдик курашлардан сўнг, мириқиб баҳорга.

Замон океанининг ваҳший мавжлари
Оёқларинг остида ўрмалар хира.
Асл, улуғ бир виқор ила биз сари
Келасан, ғурилланган алангалар-ла!
1936

ЛЕНИН

Сузик кўзлар ихотасига
Тарихлар бир саҳифа каби.
Бир қуёшнинг маҳобатича —
Даҳосининг қилдай шуъласи,
У кўзларнинг таърифи учун
Барча луғат, фикрлар юпун!

Эрк ва меҳнат, нур душманига
Чайқаларди ғзаби тинмай.
Иши, сўзи ёвлар сафида
Портлар эди худди бомбадай.
Ҳар қадамда у ҳадсиз сергак,
Локин туймас зарра қадар шак.

Ўртоқларга унда табассум
Қуёш каби, гул баҳор каби.
Қалбда ҳислар тошди беқўним,

Қалбда жаҳон ишқи ва ғами.
Тўлқинига қоялар ҳам мўрт.
Қалб шундай кенг, қуёш — бир гугурт!

Коинотдир бошнинг мазмуни,
Унда ёнар, қайнарди ҳар чоғ
Фикрларнинг ҳадсиз қуюни:
Сирлар тоши зарбидан пачоқ!
Бу бош — янги тарихнинг боши,
Тунни ёққан унинг зиёси!

Ленин — бу ном жаҳоннинг шони,
Тарихга куч ва янги нафас
Ҳам ҳаётнинг улуғ қуёши,
Дунё тинмас, нури ҳам тинмас.
Бу ном-ладир миллионлаб кўнгил,
Бу ном-ла бош кўтарди ҳар қул.

Ленин номи денгизлар ошди,
Ошди тоғлар, саҳроларни ҳам,
Ҳудудларни; уфқни босди —
Масофалар чекилди бир дам.
Инқилобий бўрон, қасирға
Билан кирди бу ном асрга.

Заводларнинг темир кўрғони,
Оч-яланғоч ишчи даҳолар.
Жаҳаннамдай маъданлар кони,
Қишлоқларда миллион кулбалар —
Барчасига бу ном муқаддас, —
Умид, имон ва эркин нафас.

Турли халқлар кўнгли, хаёли
Тўқиди шеър, эртақ ва қўшиқ.
Ярқирайди Ленин сиймоси —
Олтин саҳар ўпган бир уфқ.
Қалбдан — шеър, тунж, ипак, мармарга
Кирди ёрқин, ранг, шуълаларга...

Кўзлардаги нашъаларда — у,
Унинг руҳи — Ватан баҳори,
Ҳаёт ундан олди онг, туйғу,
Тирилди чўл ва қор диёри.
У бир қўшиқ дунё турганча,
Янграр ҳар сўз — ўлмас бир ғунча!

Ленин бурди ер жаннатига!
Озод меҳнат гулбоғи сари.

Миллион кўзлар хаёлларида.
Ёнди диннинг қора сароби,
Ағдарилди мағрур самолар,
Яксон бўлди барча худолар.

Ленин фикри инқилоб, кураш
Оташида тобланган қат-қат.
Унинг кучи беради чидаш
Оламшумул ишларга беҳад,
Ленин бўлди мазлумлар ёри,
Бутун битди уларнинг зори.

Кўр кучларнинг ўйинларига
Қанча ботир тош каби чўқди.
Замонларнинг қуюнларида
Ленин иши энг баланд чўққи.
Бунда кулар қуёшли жаҳон,
Йиқа олмас ҳеч куч, ҳеч бўрон.

Оммаларнинг тўлқинини у
Юксалтириб Ҳимолай каби,
Юракларга ёқиб ўт-туйғу,
Олиб борди курашлар сари!
Омма эди ўнг ва сўл қўли,
Қояларнинг у эди зўри.

Ҳодисанинг теран томири
Яққол эди Ленин фикрига.
Ҳар масала учи, охири
Бирлашарди унинг зеҳнида,
Ҳар чигилни қиларди «алиф»,
Унда ўйлар эди бир синф.
1937

МАШРАБ

Сочлари патила, кўзлари хумор,
Кўзларда сачрайди қора, кучли нур.
Саратон қуёши, қиш изғирини
Ишламиш юзларнинг маъно, сирини...
Давлати — қалб шеъри ва эски танбур.

Кулоҳдан тошарди жингалак сочи,
Мағрур ва кўркамди ҳар қачон боши.
Ташир ҳам қиш, кам ёз бир қўсқи пўстин,..
(Унда қолмагандир ямоксиз ўрин),
Белида каттакон бир носқовоғи,..

Саҳроларни ошар бир шамол каби,
Кеча ҳам кундуздай тутмас пардани,
Оёқлари учун тиканлар майса,
Қумлар оғирлиги унга бир пайса.
Илҳоми ва сози ёлғиз ҳамдами.

Бир ҳовуч сув ютиб тоза чашмадан,
Ястанар тошларга, ёзилар бадан.
Осмонни бир томчи мовий ёш каби
Эритар, кўзларнинг жонли оташи,
Тақир тошларда у кўрарди чаман.

Оёғи босмасдан шаҳар қопқасин,
Хабари тўлқиндек тарқарди, локин
Маҳалла, чойхона, тақя ва гузар
Минутни соат деб йўлга кўз тутар,
Кўрмаган чизарди шоир сиймосин.

Ана, шоир келар..., Бир тўда бола
Унинг орқасида ажралмас соя.
Кўзлар акс этади муҳаббат, мароқ,
Уни билиш қийин: гўё «жуфи тоқ».
Асрлар кўрмаган ажиб девона.

Олтин танга тутар қандайдир бир зот,
Пичинг ила кулиб, отар шоир бот,
Танга аллақайда жаранглар тошда,
Бундай шираларга қўнади пашша!
Усиз сеҳрлидир, рангиндир ҳаёт...

Тўхтаб у: «Гулхан сол!» дейди бировга,
Ўзи кўп эпчилдир ўтин қаловга.
Оловни ҳам дудни севади шоир,
Кафтида чўғларни ўйнатар моҳир,
Қуёш жилвасини кўрар оловда.

Мана чекади у тўлиқ завқ билан,
Каттакон чилимнинг тош тўпписидан
Бир қарич ўт учар, тутунлар булут
Қўллари ёқада, баъзи дер: «Чулчут!»
Баҳс этар баъзилар шоир сиридан.

Чилим тугар, сўздан — созга келар гал,
У қаттиқ чертарак ўцийди ғазал.
Жаранглар ҳавода баланд, хуш овоз,
Ҳаммаси табиий, унда йўқ пардоз,
Рухлариинг қаърида ёқади машъал.

Туя миниб келган саҳройи қозоқ,
Косиб ҳам, бўзчи ҳам, деҳқон ҳам шу чоқ
Уни тинглайдилар сукут ичида.
Бошлар рақс этади куй таъсирида,
Сўзларнинг сеҳридан ким бўлар узоқ!

Беқарор девона билмайди қўним,
Кимхобдан аълодир унга жўн тўким.
Сўзи халқни қаттиқ кулдиради гоҳ,
Гоҳо у қалблардан уздиради оҳ,
Дарбадар кезади, ҳар гўша маълум.

Мантиқи тиғидан кесилар чигил,
Мударрис, муллалар — қошида разил,
Мағрур боши билмас асло эгилиш,
Ундан содир бўлган ҳар қилиқ, ҳар иш
Топади энг чуқур, энг нодир далил.

Қалбаки эътиқод, қалбаки ахлоқ —
Асрлар чириган, сасиган ботқоқ
Ҳеч қачон бўлмади унинг нафасин...
Оппоқ дасторларга тўкиб тувагин,
Исбот қила олар: нақ ундадир ҳақ.

Қочади ҳар ерда қошоналардан,
Шоҳ дўстлар чиркинроқ бегоналардан.
Ис босган кулбада топар ранг, зиё,
Хон қиз бўлолмас ишқига Лайло,
Қидирар қуёшни майхоналардан...

Булутдай кезса халқ ичидан шоир,
Хотираси қуёш каби қоладир.
Кўнгли кўтаргунча ҳар даргоҳ гулшан,
Билинмас нашъаси, ғами нимадан,
Ҳаёти минг қуроқ бир афсонадир.
1937

* * *

Майли, сув ич, қаттиқ нон кемир,
Лекин, ёнсин қалбингда олов.
Фалсафанинг аччиғин симир,
Фароғат, тин сенга бўлсин ёв.

Тошга ҳам, рангга ҳам, сўзга ҳам
Ҳаёт нури билан бер жило.

Нашъа эмас, ҳатто сенда ғам
Қалбга солсин ҳаётдан зиё.
1937

ҲАЁТ ҚЎШИҒИ

Қуёш, нулинг тўка бер мўл-мўл!
Баҳор, кетма бизнинг бошлардан.
Юртимизда қолмасин дашт-чўл,
Чаман кулсин ҳатто тошлардан!

Ярқирай бер, қуёш — инқилоб!
Бошла янги зафарларга йўл.
Жаҳонларга қиламиз хитоб:
Абадий бахт берди бизга қўл!

Севинч тошган, садомиз баланд,
Кўкрак тўла ҳаёт ишқига.
Умид, орзу — баҳорги чаман.
Кечмакдамиз нур денгизига.

Тарихларнинг тун оғушини —
Ёриб қуёш туғди инсонга.
Инсонларнинг қадим тушини
У кўрсатди рўй-рост жаҳонга!

Меҳнат озод за қалблар озод,
Бахт, ғурурдан кўкраклар баланд.
Ижод нашъа кундан-кун зиёд,
Йўқдир орзу булоғига банд!

Ҳаётнинг қар, хасис тошига
Югурди бир сўлим, ёш баҳор,
Муз эриди сувнинг бошида,
Ҳаёт кўрди нур тошқин диёр.

Кўзлардадир ёшлик учқуни,
Хўп ростлаган қаддини инсон.
Муҳтожликнинг золим қуюни
Қилмас энди уни саргардон.

Ижодга бой, тўлғин бир ҳаёт
Бизда очган чаман ёзини.
Фикр, хаёл ёйиб кенг қанот
Юксалтирар ўз парвозини.

Учувчи бўл, врач, рассом бўл

Бизда санъат, ҳикмат—ҳаммаси!
Қандай орзу сари чўзсанг қўл,
Муяссардир гули, меваси!

Эрк ва инсон сингари яшаш
Бизда бўлмиш қонун мазмуни.
Жаҳонларга элтамиз қуёш,
Яшнар бахтнинг ярқироқ куни...

Кишилиқнинг мингларча йилдан
Бери тўқиб келган армони —
Тирилди минг гўзал ранг билан.
Бекор кетмас ботирлар қони.

Жасоратга солинмас соя,
Фикр ёрқин ва қўллар пишиқ,
Наслимизга қўрқув бегона!
Ватан ишқи, бурч ҳисси тиниқ.

Кремлни кучиб, ўйноқлар
Волганинг шўх, тоза тўлқини.
Ҳаёт ва бахт учун қирғоқлар
Меҳнатимиз очар ҳар куни.

Ватанда кўк фирузасини
Тешган энг бой, юксак тоғлар бор,
Мириқиб эмар кун шуъласини,
Узум, анор тўккан боғлар бор.

Олтин бошоқ қир-далалари,
Қанча ўрмон, дарё ва денгиз.
Яшил гилам кенг пахтазори,
Ранго-ранг, бой, мамлакат чексиз...

Яшар, қайнар қишлоқ, шаҳарлар
Яшаради мамлакат юзи,
Ҳар инсоннинг кўнглида кезар,
Бахт ташувчи гўзал юлдузи.

Ишлаганга бахт, гул — қучоқда.
Ҳаётда ранг ва зиё қуюқ.
Мамлакатнинг қизлари боғда
Куйлашади яйраб бир қўшиқ:

«Йўлдошимиз ою, офтоб,
Бахт очилмиш чаман-чаман.
Қучоқ-қучоқ гул ва китоб
Бағишлади гўзал Ватан...

Шодликларнинг ёш баҳори,
Совурамиз гулдан хирмон,
Шўх жаранглар ёшлик тори,
Бермаймиз ҳеч ёзга омон!

Улуғ Ленин авлодимиз,
У берди бахт, иш ва ҳуқуқ...
Унга куйлар тўқир ҳар қиз,
Куйга тўлсин сўнгсиз уфқ!»

Фикр, истак, ғайрат ногихон
Оқа кетди тошиб қирғоқдан,
Кўтарилди гўёки тўғон,
Тўлиб чопар дарё йироқдан.

Қутулган халқ ишлар, яратар,
Халқ эркининг гўзал, мўл ёзи.
Ер, сув, қонун, давлат унга ёр,
Ҳар улуғ иш унинг парвози.

Завод, фабрика юксалган мағрур,
Янги фикр, янги бахт, шуҳрат
Барқ уради! На гўзал сурур...
Фикрларда тошади ғайрат!

Бир кафт зўрда олтин тоғ, зийнат...
Халқ суягин ғажиган очлик,
Энди чангал сололмас офат,
Гўрга кирган очлик, муҳтожлик!

Юрт бахт берди ҳатто кўр, карга,
Ҳар бир қарич ери, ҳар тоши
Арзир чуқур севги, лапарга,
Жаҳонда йўқ унинг одоши!

Муқаддасдир Ватан ҳавоси,
Унда янграр шўх, эркин қўшиқ.
Тугатилди қуллик балоси.
Турмушимиз бой, тўқис, тўлиқ.

Заводларда йигитлар — илғор.
Пўлат куйиб, ҳаёт кўради.
Фабрикада қизлар — ижодкор,
Озод меҳнат завқин суради.

Қўйнига бахт, эрк кучган кунлар
Китобида ҳеч йўқ қайтариқ.

Янги ҳис-ла туғар саҳарлар,
Кўзларда нур: мақсад, йўл аниқ.

Чегаралар олов ва темир.
Найзаларнинг учида ёнар
Тийрак кўзлар, ёв юраги зир,
Чегарани арслонлар пойлар.

Бутун жаҳон тонги учун биз
Элтмоқдамиз буюк қуёшни,
Ҳар ёвуз куч чўқар албат тиз,
Қаршимизда эгажак бошни!

Ватан тўлди бахтга, зафарга —
Ҳар бир қарич ери, ҳар тоши —
Арзир чуқур севги, лапарга,
Жаҳонда йўқ унинг тенгдоши.

Ярқирайвер, қуёш — инқилоб!
Бошла янги баҳорларга йўл.
Дунёларга қиламиз хитоб:
Абадий бахт берди бизга қўл!
1937

ҚОРАХАТ

Бехосдан узилган шода дур каби,
Тўкилди умиднинг рангли барглари.
Осилди бир онда қўллар мадорсиз,
Ер қочди, қорайди қуёш зарлари...
1941

ЁР

Кўксимдаги севинч шунча зўр,
Думалаймен майсада танҳо.
Гоҳ тентираб кетамен узок,
Ерни қучиб ўпамен гоҳо...

Қир, тепалар адирлар чаман,
Кўклам ёйган ҳар ерда гилам.
Олтинланган хушёқар ҳаво,
Шўх, маст шамол тинмайди бирдам.

Турналарнинг қоп-қора ипи
Жилпоқланиб кўкда сўнар жим.

От кишнаши хусн далага,
Гувиллайди сойда сув лим-лим...

Танҳо кезиб, мириқиб думалаб,
Соғинч билан ерни ўпаман,
Дейман: кўп соз меҳрли она,
Қучоғингга бир кун қайтаман...

*Шимолий Тошкент канали,
1942, апрель.*

* * *

Ёр кетди, кўзим булоғи қолди.
Сийнамда тирик фироғи қолди.
Ишқ хотираси каби сочимнинг
Ёшлиқда кўпайган оқи қолди...

Ҳар лаҳза дилу хаёл паришон.
Бир хўрсинишимда дардлар уммон.
Юлдуз каби тунда ярқирар жон.
Тундек сочи иштиёқи қолди...
1942, 26 июнь

* * *

Сендадир кўзларим, сендадир кўнгил,
Узоқларга ҳасрат билан боқаман.
На куёш, на баҳар, на гулшанда гул
Юракни юпатмас — мен соғинаман.
Сени соғинаман, руҳда йўқ қарор,
Ошиб кел тоғ, довон!
Бу қадар хижрон!..
Дардим бор, гулим бор, кўшиқларим бор..
Сен йўқсан! Наҳотки бу мангу армон?!
1942, 12 июль

* * *

Тун. Шамоллар кезар бетиним
Гоҳ ишқомда, гоҳ деразада.
Чўмилади бир тўп юлдуз жим
Жилдираган бир ариқчадан...

Суктой кучук изғийди танҳо,

Суяк тишлаб сакрар пахсадан.
Нурланади бир четда само:
Ой — ўртада синган зар лаган.

Ўтиради шоир айвонда,
Хаёллари тушларда сарсон.
Қайғуради ўтган ҳар онга,
Оқар дарё — оқади замон.
1942

СОЗИМ

Уйғонгач умрнинг илк баҳори,
Соз бўлди кўнглим самимий ёри
Ҳамшира каби яқин ва дилбар,
Тонг юлдузидек умидга ундар.

Соз билмади ҳеч маҳал аразни,
Нурлатди юракни жонли базми.
Ул кўркмади дуч келса тиканзор,
Офатли бўрон, кутурса сел, қор...

Гар эгса қаддимни чўнг машаққат,
Бир онда учирди — мисли ул пат.
Қишларни баҳор айлаган ул,
Ундирди боғимда хилма-хил гул.

Гулларнинг туси бағир қонимдан,
Маст нози севгининг тонгидан.
Мен у билан айладим тараннум,
Ҳар сўзда куёш қилур табассум.

Дилларда чаман очар бу сўзлар,
Соф ҳис билан яшнамасми кўзлар?
Нур, ҳаққа чақирди халқни созим,
Халқимникидир сўзим — овозим!
1942

* * *

Олмалар тарам-тарам,
Боғларнинг ҳусни тўлган,
Чаман рангга бой, кўркам:
Кўнгилларга не бўлган?

Кўзлар жилваси ўзга,

Қўшиқларнинг шўхи оз,
Бир «ух» кирар ҳар сўзпа,
Ҳорғин, ғалати бу ёз.

Уфқларнинг бети қон...
Ҳар юракда бир ҳижрон...
1942, 26 июнь

* * *

Ҳаёт қаъри ларзада...
Асабий, тунд шамоллар.
Бетоқатдир хаёллар,
Тонгги сўз — кеч сафсата...

Булутларнинг алвони —
Бўронларга байроқдир.
Кураш — курашмоқ ҳақдир!
Жўшар ҳаёт гирдобии...

Кураш, ҳақлик бизники,
Мангу зафар бизники!
1942, 14 июль

* * *

Қуёшнинг майин зар мўйнасин
Ёпиниб куз илиқ уйқуда.
Сув ташлаб лойқа, шўх суръатин
Ипакдай товланар кўзгуда.

Кезаман жимгина боғчада,
Бошимга тўкилур япроқлар.
Ёзги ранг мавжлари ўчса-да,
Гулзорни кўзларим кучоқлар...
1942, 10 октябрь

* * *

Қорли йўллар, ух, узун
Бу йилларнинг дардидек...
Увиллайди оқ куюн,
Аччиғи билмайди чек!

Бу йўллардан юрди ёв,

Зилзиладек ўтди у.
Ҳаёт куюнди — косов,
Қон сизувчи йўллар бу.

Чекилди ёв пойтахтдан
Бошсиз, қўлсиз, оёқсиз...
Қафани қордан, яхдан...
Қиш, найза хўб иноқсиз!
1943, февраль.

КЎРКАМ ТОЛ

Толга у қараб қолди,
Юрагига тўлди ғам,
Хира-тиниқ ойдинда
Кўзларини ҳеч узмас.
Хотира хушни олди.
Барглари қугок, кўркам
Тол дарди бор дилида,
Буни асло унутмас.

Мангу унутмайди у,
Қуюқ тол новдалари
Остида тонг пайтида
Хайрлашган бир дамни.
Ёв жаҳайнам қурди-ку.
Гўзалим, ўч олови
Борми дил нафратида,
Партизан қиз бўлгали?

Айрилдилар далада,
У минди отга шу он.
Елғиз оёқ йўлларда
Қиз кетди ўрмон томон.

Ҳалқумга дард тиқилар!
Кўпинча тунда бирдан
Хотиралар дув босиб,
Манглайин эзар, сиқар.

* * *

Сочларининг чангига боқма,
Кўйлагининг рангига боқма,
Қизча минган яғир эшакнинг
Қулоқ йиртар «ханги»га боқма.

Кўзларининг соф нурига боқ,
Севгининг маст дарёсида оқ!
1943, сентябрь

МАЙЛИ...

Нима деса десин одамлар!
Ит хуради— ўтади карвон.
Виждон билан қимматдир дамлар!
Ҳар вақт эшдир қалбимга виждон!
1944

* * *

Йиғи келмайди сира...
Ғазабдан қақраган кўз.
Бу йўлларнинг яхидек
Лабимда қотипти сўз.

Қошлар, киприклар қиров —
Юраман ҳушсиз, ҳайрон.
Қорним оч, эсга келмас
Халтамдаги ғиштдек нон...

Куйган уйларда увлар
Қиш қуюни бетиним.
Танҳо кезаман. Йиғлар
Юрагимда Ватаним.
1944, 17 февраль

НАВОИЙ

Асрларга элтиб хаёлни
Баъзан ёрқин кўраман чолни...
Нуроний юз, нуроний сокол,
Кўзларида муҳаббат, малол.

Даҳо порлар пешонасидан,
Гўё қуёш булут ичидан.
Буюк кўнгил ва буюк фикр
Мавжуд каби, чизғиларда сир,
Кўркам, мағрур, оз эгик боши,
Қуюқ жиддий киприги, қоши,
Нигоҳининг маъноси нодир:

Шундай боқар файласуф шоир.
Чехрасида ҳаёт мазмуни,
Тажрибалар ясамиш уни.
Донишманд чол, улуғ руҳга хос
Бир табассум — тавсифга сиғмас
Тавозе самимий, илиқ,
Ҳаракати нозик ва силлиқ.
Нафис бутун сиймоси, саси.
Нафис ишқи, ғами нашъаси...

Ярим кеча, ўтиради у.
Бир хитойи косада лим сув.
Ёнар титраб бир олтин шамдон
Токчаларга китоб қаланган.
Гидамларнинг қон гулларини
Ёндиради бу шамнинг нури.
Жиҳозларда тартиб ва маъно,
Ингичка завқ, оҳангга имо...
Қари шоир фикри тошади.
У энкайган, тинмай ёзади.
«Қирт-қирт» этиб савағич қалам
Сукунатни бузади ҳар дам.
Нафис қоғоз бетларини шеър
Тўлдиради, тоза ҳар сатр.
Юксак эди хаёл парвози,
Яшнарсўзнинг чамани — ёзи.
Фикри — учи чексиз самога
Кирган тоғдан энмиш шалола.
Оғса ҳамки умрин қуёши,
Ёшлиқ ўти унинг йўлдоши.
Соч-соқолни қиров босса ҳам
Ижод ҳали чиройли кўклам.
«Хамса»даги офтоб албат
Буюк қалбдан бир ёлқин фақат:
Меҳнат учун туғилган одам,
Ишга қанча севги ва чидам.
Бу одамда қанча матонат!
Иш, яратиш — унга фароғат!
Ухлар эди гўзал «Унсия»,
Шеър париси чўчмасин дея...
Посбонлар, миршаблар саси
Баъзан янграр эди кечаси...
Узоқларда қичқирар хўроз.
У ишлайди, қалам қилмас ноз...
Қучган эди ширин бир илҳом,
Ёзган сари руҳида ором...
Шоир кезар «Бинафша боғ»ни,
Чаманзорлар очар димоғни.

Хиёбонлар шундай гўзалки,
Сояда нур жимирлар секин.
Бир қўзғалиб мадорсиз шамол
Япроқларни елпиди хушҳол.
Шоир кўзи ҳар бир гўшада
Топар янги гўзаллик, лавҳа...
Қушлар сайраб барглар ичидан,
Эслатарди «Лисонуттайр»дан.
Ҳар бир гули бу чаманзорнинг
Жон бағишлар тилига торнинг...
Илҳомидан ўзга йўқ бир ёр,
Усиз шоир кўнгли беқарор.
Илҳом унга янги бир ғазал
Ғунчасини очар шу маҳал.

Гўзал кўшкка қайрилган замон,
Мевазордан чиқади боғбон.
Кўзларида севги, эҳтиром,
Бошин эгиб, беради салом,
Бир мис тобоқ ҳақиқдай олма:
«Тақсир, тотиб кўринг бир марта.
Илк узишим, бу йил мева мўл».
Шоир кулиб, узатади қўл,
Олар икки ёкут олмани,
Кўзни олар ранги, жилоси...
Ҳидлайди завқ билан сўнгра у.
Яшаради қалбида туйғу:
— «Болаларга улашинг ҳар кун.
Ўзга қувонч йўқ улар учун».
Шоир кўшкка чиқаркан, уни
Қўлтиқлайди таъзимкор кули.
Кўшкки, шундай ҳавойи, юксак,
Елпар жонли новда ва чечак.
Гидамларнинг жонли лоласин
Енгил босиб, ипак жомасин
Ечиб, секин ўтиради у,
Бир жуфт қумри қафасда: ху-ху!
Яшил боғлар ва экинзорлар,
Тўлқинланиб кўзни қувнатар.
Ана, қарши тепада чўпон,
Содда найи чалар ногаҳон...
Пастда деҳқон чопади ерни,
Оғир меҳнат эзган у эрни:
Ялангоёқ ва эгни чурук,
Манглайида дард, қадди букук.
Шоир фикрин ўрайди булут,
Гўё дардин сўйлар бутун юрт.
Фаровонлик бериб оламга,

Деҳқон ўзи ботармиш ғамга.
 Қани қонун, қани адолат?
 Халқни талаб, золимда роҳат...
 Улусни ким этар бахтиёр?
 Маст, бепарво тахтда ҳукмдор!
 Ана Ҳирот илинар кўзга.
 Ётар чангдан юпка бир бўзда.
 Масжид, жоме ва мадрасалар,
 Ҳилоллари кўкда ялтирар.
 Шоҳ, шаҳзода, бек саройлари,
 Зангин кўшки, равоки, арки
 Ярқирайди чўмиб қуёшда.
 Бу — зийнатли «оқ суяк» Ҳирот,
 Май, мусиқа қайнаган ҳаёт;
 Кийим заррин, идишлар заррин,
 Мусиқи рақс қувар ғам гардин.
 Айш-ишрат ва кайфи сафо
 Гирдобига ботган бир дунё.
 Ҳар бирида ҳисобсиз кўп мол,
 Тавсифидан ҳар қандай тил лол.
 Ҳар қадамни ўпар қул кўзи,
 Битар лабдан учган ҳар сўзи.
 Ҳар бирида бир даста хотин...
 Гўзал қизлар ёш латофатин
 Кўпол ҳирслар панжаси эзар...
 Кўзларда бир сиёҳ дард кезар.
 Қул канизлар бошида кимлар?—
 «Хоним ойим», «сулмон бегим»лар.
 Ана унда ерга ястаниб,
 Катта Ҳирот ётар чанг ёпиб:
 Чолдеворлар, кулбалар муш-муш,
 Ҳазар қилар кўнишга бойқуш.
 Улус яшар қишу ёз муҳтож.
 Кучи, қони хазинага бож...
 Ҳар нав қашшоқ, косиб, ҳунарманд,
 Машаққат-ла руҳлари пайванд...
 Кампирларнинг чархи сингари
 Эзгич, рангсиз ҳаёт оҳанги.
 Бу Ҳиротнинг сирини билган
 Шоир қалби ёнар ичидан.
 Оч ва хароб машҳур Хуросон,
 Унда қаттиқ зулм ҳукмрон.
 Зулм солмиш ҳаётга кир, занг,
 Адл ювиб берса олтин ранг...
 Шеър ва фан билан «ярқирок» —
 Тождан буни кутди у кўп чоқ.
 Лекин шоҳнинг бутун хаёли
 Ишрат, сафо ва улус моли

Билан тўлса ютоқ хазина!
Давлат унинг кўлкасигина...
Қора тунни деса ёруғ кун,
Ким эгмайди «балли!» деб бўйин.
Дўст шоирнинг мулойим саси
Ёқмадими шоҳ ғазабини?
Сурди уни шоҳнинг қувғини,
Бошдан кечди ғурбат қуюни...
Сарой тўлган эди ўч, кинга,
Чақмасдан у кирмади қинга.
Заҳар билан шоир изини —
Шеър — санъат нур қандилини —
Сўндирмоқчи бўлмадими шоҳ?
Бундан ортиқ бўлурми гуноҳ?
Ялтираган, маст, чиркин гуруҳ
У даҳога солди ғам-андуҳ.
Лекин, яна нафрати қайноқ,
Ишонч ҳали қуёшдан порлоқ.

Тафаккурни узди шу дами
Ёш мулозим чиройли саси:
— «Рухсат тилар икки мусофир».
— «Мен мамнунман, кирсин!» дер шоир
Икки йигит — қозондай салла,
Эски тўнлар олача — малла.
Юзларига мушкул сафар из
Солган: улар ориқ ва рангсиз.
Улар қўйиб қўлни кўксига
Туришарди чол ҳузурида.
Шоир кўзи сўрайди савол,
Бири баён этар ҳол-аҳвол.
— «Сиз меҳрибон, паноҳингизга
Сиғинамиз, минг қуллуқ сизга.
Биз фақирлар толиби илм,
Самарқанддан чикдик, биз етим,
Гоҳ эшакда, гоҳо пиёда...
Ғайрат берди сизнинг остона».
— «Ғайратингиз учун офарин!»
Мадраса, жой, нафақа тайин.
Уларга йўл бошлар мулозим.
Сўнг йиғилар нуктадонлар жим.
Фан, санъатнинг гуллари бутун
Тўпланганди суҳбати учун:
Бир кўп шоир, бир қанча олим,
(Муаррих ҳам табиб, мунажжим)
Неча машҳур мусиқийшунос,
Уч-тўрт ҳофиз, киборларга хос.
Афлотун ҳам Арасту фикри,

Неча олим, қахрамон зикри,
Фалсафадан «илми ромга»ча,
Мавзу бўлар мубоҳасага.
Гўзал бир байт, ёки рубоий
Қанча чўзар муноқишани?
Баҳсни кесар ора-сирада
Ҳар хил ҳазил ва мутойиба,
Зўр қаҳқаҳа учади бир зум,
Устод юзи тўла табассум.
Кўп майл этар латифа сари,
(Кошки бўлса Мулла Биноий!)
Сўнг машшоқлар, ҳофизларга гал,
Ўқилади форс, туркий ғазал.
Мажлис завқи етади авжга.
Куйлар чалар шоир — бастакор
Фикри топар сеҳрли диёр...

Шоир отда борар шоҳ сари,
Ҳирот яшар ҳар кунги каби.
Ҳалвофуруш мақтар ҳалвосин,
Кампир элтар олган ғўзасин.
Бир эшакка чўп-хасни ортиб,
Ўтинчи ҳам боради ҳориб.
Бир ўғрики қилиб саззойи,
Судрашади неча сипоҳи
Юракларни зир-зир қақшатиб,
Арғимокда учар бир нойиб:
Бир зўравон, ориқ амалдор
Тига кирди: қайғуси бозор...
Неча рангпар муллабаччалар
Бир жувон-ла имлашадилар...
Расталарда зўр ғовур-ғувур,
Баззоз бойлар ўтирар мағрур.
Тоғ-тоғ шоҳи ичида бир чол —
Машҳур хасис, егани увол...
Шоир кезар аста, улуғвор.
Шеъри, иши билан у донгдор.
Ёш-қарининг саломи ҳадсиз,
Жавобсиз у қолдирмас ҳаргиз.
Шоир сарой куллуқчилари —
Билан ҳозир кирар ичкари.
«Боғи жаҳоноро» музайян,
Нафис кўшқлар, гуллар ва чаман,
Кириб шоҳнинг қошига шоир,
Таъзим, куллуқ адо қиладир,
Тез қариган бу ожиз султон,
Ўтирарди бир фалажсимон.
Ифрот айшнинг чиркин сояси

Сиймосининг чин ифодаси...
Атрофида кўп гўзал жувон,
Зийнатида йўқ бирон нуқсон —
Тартиб, одоб билан тик турар,
Базмда май сероб, жўш урар.
Бунда беклар, бир кўп мансабдор,
Шоҳга яқин аёну, дўст-ёр.
Ярқирайди кийимлар олтин.
Асл тошлар бир-бирдан ёркин.
Вазир ҳам бек юзлари бир зум
Чизди ажиб қийшиқ табассум.
Шоҳнинг ширин сўзин ҳийлакор —
Маст кўзлари этарди инкор.
Шоҳона базм, кеча хуш, хандон,
(Базмсиз кун билганми Султон?)
Ҳар кунгидай бу мажлис чанқоқ,
Қадахлари ёқутдай порлоқ.
Соқийлар ҳам қуяр бетиним,
Зар косалар учади лим лим.
Тортилади хилма-хил таом,
Олтин-кумуш — идишлар тамом,
Барча кўзда шароб жилваси —
Баъзиларнинг тушди салласи.
Муסיки ҳам келди фарёдга,
Мастлар боши чайқалди «дод»ла.
Гир айланар машҳур раққослар,
Кийимлари газҳар, олмослар
Билан кўзни қамаштирарди,
Қилиқлари хирсни кўзғарди.
Ҳали базм бошланиши бу,
Давом этиб, авжга чиқар у,
Кеча бўйлаб анча ҳангома,
Қанча шовқин бўлажак яна...
Етим-есир тўла Хуросон,
Азжга чиққан зулмдан фиғон:
Шаҳзодалар бир-бирига ёв,
Бир-биридан ортиқ эл талов,
Султон ботган ишратга мудом,
Бузуқилар бошида имом,
Бу мажлисга бегона шоир
Туйғуларин қилолмас зоҳир.
Йигитликда чидади ночор,
Энди қалбда ўзга завқлар бор,
Бу алдамчи дабдабалардан,
Шовқин-сурон, ҳангомалардан
Қўл силтамак унинг муроди:
Кетса ўзга бир диёр сари
Илҳомига чуқур ботароқ

Оғир меҳнат билан ёнарок,
Сурмак истар яратиш завқин,
Эшитилмас у мастона шовқин!
Шоирга шоҳ «марҳамат» қилиб,
Чақиради, дейди керилиб:
— «Кураш қилди икки паҳлавон,
Деса бўлгай офарин жаҳон.
Қўчқорлар ҳам яхши қилди жанг,
Ғулғуладан кулоқлар гаранг.
Бўлмадингиз, сизда йўқ шафқат»
Султонга хос аблаҳ шикоят!
Шоир чикди, қалбни ёқар ғам,
Фикрларни кучар жаҳаннам.
Тун... Қорага бурканиб шаҳар
Ухлар эди тингандек кадар.
Ўтар экан бир маҳалладан
Эшитди у: кичик кулбадан
Биров гўзал бир оҳанг ила
Шоир шеърин ўқир оҳиста.
Шеърларининг узоқ ва яқин
Ўлкаларда шухрат топганин
Билар эди. Аммо, шу онда
Севинч тошиб кетди бор қонда.
Курашларда орттирган, бешак,
Бутун умр руҳ берган истак
Жаранглади жўр бўлиб созга.
Она тилни еткизди ёзга,
Мўл-кўл тўкди санъат мевасин,
Бўхтончининг кесди нафасин,
Ярашарди унга ифтихор,
Шеър аҳлига бўлди байроқдор.
1947

ҲАЙКАЛ ОЛДИДА

Куйлаганди беш аср бурун
Халқни, ҳақни, ишқни бу инсон,
Юраги ҳам эркин, ёруғ кун
Дарди билан тепарди ҳар он.

Улуғ Ватан кўксида шоир
Бугун қаддин кўтарди баланд:
Абадий тош либосмдадир,
Кўлда китоб, кўзлари ўйчан.

— Ассалом, Навоий!—дейди ёш авлод.
Олқишлайди халқи бахтиёр:

Шоир, арзир қилсанг ифтихор,
Сўзинг янграр, кўнгилларда ёд.

Сен юксалдинг улуғ замонда,
Руставели, Низомий, Пушкин;
Шевченколар тирик Ватанда,
Қара, ҳаёт қандай шод, эркин...

Сўзларингни севар рус, козоқ,
Туркман, латиш, грузин, арман,
Бари совет ерида инок,
Бошларида бир байроқ улкан.

Кел Навоий, халқ билан бирга
Гимн айтайлик шу Ватанга биз:
«Умринг, нуринг минглаб асрга
Етсин, Ватан — мангу фахримиз!»
1949

* * *

Қамровчи тўлқин бор, қамровчи гирдоб...
Азамат тоғлар ҳам, куйлаган барг ҳам —
Унинг дами сари айлайди шитоб,
Ҳар нимада мавж бор — мазж тинмас бир д-:м.,
1960

ХАЛҚ ҚАЛБИДА

Ленин фикри инқилоб, кураш
Оташида тобланган пўлат.
Унинг фикри оламда куёш,
Дарё-дарё нур тўкар беҳад.

Чайқалган зўр дарё мавжи — у,
Ишчи, деҳқон ҳар он қошида.
Кураш, тўлқин, ёнғин — иши бу,
Ер курраси унинг бошида.

Исми кўҳна жаҳон устида
Булутларни йиртган бир яшин.
Ҳақсизларнинг ҳар қарашида
Ёди ёқар умид оташин.

Халқ қалбида юрибди тирик,
Меҳнат — бахтда яратиб бирлик.

1960

* * *

Ўтирасан ёлғиз, япроқлар тушар,
Булутлар кезади осмонда кўркам.
Паришон чехрангда хаёллар учар,
Билмайман, неларни ўйлайсан, эркам?!

Мунча ҳам ярашган оқ шоҳи кўйлак,
Қошларингга қараб тўймайман — ҳилол,
Юзларинг ёлкинидан ўртанур гарак,
Кўзларингда кўрдим ақл, ҳис, хаёл.

Олий мактабларда риёзиётдан
Дарс беради содда, ақлли бу қиз,
Усули гўзалдир, пишиқ, олмосдан,
Шогирдлар қалбида ёқади юлдуз.

Кўшнимиз ёнма-ён, соғиниб ҳар кез
Чиқаман, ўтирар қиз тутиб қалам,
Куламан: «Чарчашни билмайсан, юр тез,
Кезайлик, ёшлиқ ҳам баҳордай кўркам.

Жуда ҳам сердиққат бу риёзиёт,
Аммо шеър бошқа, шеър қалбдан келур!»
«Бу ҳам қалб ва фикр меваси, фақат
Мангудир, — дейди қиз, — коинот шудир!»

Музокара давом этади узоқ,
Фалсафа, тарихдан зтомга қадар,
Гапирар қиз дадил, мантиқи булоқ,
Далили, жавоби ўткир, нақ гавҳар.

Кеч бўлди, уфқда ёнди шуълалар,
Иккимиз кўзгалдик дарёни бўйлаб.
Узоқда отларни ювар болалар,
Қиз аста боради — нимадир ўйлаб.

Севаман юракдан, севаман чиндан,
Қиз севар, билмадим, ғурури қўймас!
Билмадим, сезгани бошқадир мендан,
Ишқим, муҳаббатим ўзингсан, холос!

Оқшом тепаларда, жарларда юрдик,
Ой секин орқадан юрар изма-из.
Дам суҳбат, дам сукут хузурин сурдик,

Ўйлайман: шу онда борлиқ — ёлғиз биз!

Соатга қарар қиз: «Кетамиз, иш кўп,
Дипломни ёқлайман, борасизми, а?»
Суюниб мен дейман: «Жоним билан, хўп
Ёзаман бир шеър, дўндириб сизга...»

Қиз ва мен гаплашиб, кетамиз аста,
Ичимда тўқийман шеър ранг-баранг.
Эшикка етганда кулиб қиз: «Яна
Чиқингиз, хайр...» дер мулойим оҳанг...

Қовлида юраман қофия излаб,
Дарахт ичида аста кезаман.
Юлдузларга, ойга қарайман «ух!» лаб,
Шеърлар қуйилур, равон ёзаман.

Севгилим хаёли банд этган кўнгул,
Оқаргунча саҳар тинмай юраман.
Гўзалим шу онда не билан машғул?
Куёшни қаршилаб, қизга шошаман.
1960

* * *

Оғир ер бағирлаб сузган булутга
Тўсатдан чакмоқдан найза санчилар,
Мен ҳам чакмоқ каби тез чопдим уйга.
Кўчага кирганда ёмғир қамчилар.
Томоша қиламан кичик балконда,
Ёмғир кўп шиддатли, асабий ёғар.
Дарахтлар чайқалур, бошлари ерда,
Гувиллар даҳшатли, мавҳум шамоллар,
Сўнгра мен зерикиб шеър ёзаман,
Ёки мутолаа ютади мени,
Фазога булутлар оша учаман,
Хаёллар кетма-кет, рангли ва янги.
Ёғади мўл ёмғир, ерларда кўпук,
Тунукани тозалаб юзади сув, сел.
Мушугим хурракда, кўзлари сузук,
Чирокни ўчирдим — тотли уйқу, кел!
Уйғониб қарасам, куёш ярқирар,
Ҳовлига тушаман кийиб тўнимни.
Зангори осмон ҳам тиниқ, беғубор,
Мусичалар ғув-ғув дер, силкиб бўйнини.
Тентираб юраман далани кезиб,
Толаман хаёлга, чўпчак орзулар.

Ёзаман шеърлар хомаки чизиб,
Баҳорнинг келини олтин варақлар.
1960

* * *

Ҳижроннинг алами қалбимни ёқди,
Юраман девона, юраман қушсиз.
Ёшлигим мисоли юлдуздай оқди,
Гўзалим, бир лаҳза келгил, иккимиз —
Кезайлик далада, хаёллар жўшқин...
Дарахтлар остида иккимиз ёлғиз,
Ишқомлар ичида, кўнгилда тўлқин,
Юрсак май, ишқдан маст иккимиз, эй қиз!
Севгилим, шийпонда иккимиз танҳо,
Қуёшда учади мезонлар майин,
Тоғларда булутлар хўмрайган гўё,
Иккимиз суҳбатда гоҳ. шод, гоҳ ҳазин,
Гўзалим, оппоғим, жононим, бир кел.
Мен фақир қутаман, о, бир келиб-кет.
Ўргилай, бир зумда келсанг мисли ел,
Қутаман йўлингда, мени хурсанд эт!
1960

* * *

Қалбдан севги тошди, фироқ, ғам-алам,,,
Юраман, дайдийман, парча чўғ қалбда.
Муҳаббат дардида мажнун мендан кам,
Гўзалим келмади, ёнаман дардда.
Гўзалим бир келди, кетди нур каби,
Кўнглим ва кўзларим қолди изида.
Қўлида «Фузулий» — севган китоби,
Оқ шойи кўйлақда, тўлқин кўксида.
Кўзлари маънодор, ҳислари ёник,
Кулгиси самимий, ўйлари чуқур.
Сўзи, қилиқлари ёқимли, аниқ,
Ялиндим; хужрамда озгина ўтир.
«Ташаккур, мен кетдим», — қолди тзбассум...
Ёримнинг кетидан шамолдай чопдим.
Қайгадир йўқ бўлди, йиғладим юм-юм...
Эй, гўзал, йўлингда, ишқингда ёндим...
1960

КУЗДА

Кетаман тентираб танҳо йўлларда,
Дарахтлар гўёки машъалдек ёниқ.
Куз кўркам яшнайти хил-хил рангларда.
Шафтоли барглари ёнар олтиндай,
Ўрикда қирмизи ёқут шуълалар.
Шуълаларнинг ракси баргда, новдада.
Сувлар оқар секин, шишадай тиник,
Осмон чўкиб олган сувларга гўё.
Ҳазога тўймайман, нафаси илиқ...
О, азим чинорлар, нақадар кўркам,
Тўхтайман ўйланиб: «Олтинланибди,
Умри асрлардир, илдизи маҳкам...»
Қисқарди кунлар ҳам, учади мезон,
Алвидо, деб қушлар бошлади сафар,
Япроқлар тўкилур,.. йиғлайди хазон...
Олмалар ёноғи қип-қизил ёқут,
Арава, машина ташир шаҳарга,
Советлар элида — мўл, барака, қут!
Токларда ранг-баранг тотли узумлар,
Тилларни ёради бол каби ширин:
Хушбўй май ичгандай гўё туюлар.
Юраман хаёлда, ўтар кундузи,
Дарахтлар туради ёниқ машъалдай.
Кечқурун йўлимда оқшом юлдузи...
1960

* * *

Ўтирур супада, қўлида китоб,
Хаёли кенг дарё, ёрим офтоб...
«Оламнинг сири,— дер,— илм, маърифат».
«Танбур, май — коинот!» қилдим мен хитоб.
1965, август

* * *

Баҳор келди — кумуш ранг кимхоб,
Дарахтлар оппоқ гулда — машъал.
Бол терилур гул қадахлардан
Гул фасли — баҳор фасли,.. офтоб...

Гул фасли, нур фасли чакнайди,
Янграр кўшиқ хавода, кўкда.
Қирлар гулгун, лолаларга ғарқ,
Лолалардин гилам кўк ўтда.

Парча булут тўкилиб кетди
Дув қуйилди марварид ёмғир.
«Бўри туғди», чақнайди қулгу,
Яланг оёқ болаларга хузур.

Боғ-қирлардан чопар шийпонга,
«Бўри туғди» — қулиб катгалар.
Зум ўтмасдан тинади ёмғир,
Ачинади чопқир болалар.

Ариқларда, сойларда тошқин,
Дарахтлар-да гуллардан тошқин,
Баҳор келди, гул фасли келди,
Кўнгилларда севинчлар тошқин,
1965, апрель

* * *

Гўзал хулқ гавҳардир, асло бўлмас хор,
Ҳаёт илдизида ундан бир нур бор.
Ҳақиқат ва ахлоқ яқин туғишган,
Ўғлим, ўйла, умр ўтмасин бекор.
1965, май

* * *

Табиат тилсимин туби йўқ, беҳад,
Ўғлим, илм ўрган, емрилур ҳар сад.
О, умр калтадир, нақ қуш уйқуси,
Ҳақиқат дастурин топ, қолсин зар хат,
1965, май

* * *

Ёримнинг қора кўзи — офтоби бордир,
Ишқ дарди бошимга битган балодир,
Шоирлар маҳбуб, май деса қулардим,
Меним ҳам дил энди банд мубталодир.
1965, май

* * *

О, кўнгил, чексиздир, туби йўқ жаҳон,

Сирлар ва тилсимлар конидир осмон,
Нимадир оламнинг сир фалсафаси?
Эй кўнгил, сен ҳал эт! Мушкилим ҳамон!
1965, август

* * *

Сирли йўллар босиб, кезаман осмон,
Ўйлайман, ўйлайман, сира билмайман,
Осмонга сепилган олгиндан сомон.
Ҳақиқат нимздир, ўйлайман ҳамон...
1965, август

* * *

Кечқурун ёр келди, боғ яшнар гўзал,
Супада ёзди у латиф бир ғазал.
Мен дедим шоира, тасвири нақ май!
Бошланди улфатлик, қалқди ой — машъал!.,
1965, август

* * *

Оқшом келди илҳом, кўлда гул жонон,
Кўзларда нур, сочда гавҳар, ҳаяжон...
Мен ёлғиздим тунда, сокин ҳужрада,
Куюлди шеър, май — келди бир жаҳон...
1965, август

* * *

Ёшлик бир ғунчадир, йўлдоши севги,
Юракда ёлқини сақланса мангу,
Вафо дерлар буни, азизроқ не бор?
Карилик ҳам ойдин, ишқимиз мангу...
1965, август

* * *

Ҳасратлар кўнгилдан кетган замонда
Табиат мудрайди, аллалар баҳор.
Кўклардан жимгина олтин нур ёғар,
Ҳар нарса улфатдир менга шу онда...

1965

* * *

Тарих ва фалсафа чукур, мураккаб,
Ҳаёт машъалидур ҳақиқат, чин гап,
Ижоднинг булоғи тинимсиз оқсин:
Минг сир бор тупроқда — олсангиз бир кафт.
1965, август